

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K
E-mail: statsogmenneskeretskantoret@jm.dk og kera@jm.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
THBI@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 23/00471-3

6. MARTS 2023

HØRINGSSVAR TIL LOVUDKAST OM UNDERSØGELSE AF BESLUTNING OM HJEMSENDELSE AF LEDENDE MEDARBEJDERE I FORSVARETS EFTERRETNINGS- TJENESTE

Justitsministeriet har den 6. februar 2023 anmodet om Institut for Menneskerettigheders bemærkninger til ovennævnte lovudkast.

Instituttet har bemærkninger til den del af udkastet, der vedrører indsigt i en eventuel klassificeret version af beretningen fra undersøgelseskommissionen.

1. SAMMENFATNING

Lovudkastet vedrører nedsættelsen af en undersøgelseskommission, som skal undersøge forløbet vedrørende beslutningen om hjemsendelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste i august 2020.

Undersøgelseskommissionen skal offentliggøre resultaterne af sit arbejde i en beretning. Efter omstændighederne kan der også udarbejdes en klassificeret beretning.

Hvis undersøgelseskommissionen udarbejder en klassificeret beretning, får Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenester adgang til den klassificerede beretning. Lovudkastet giver imidlertid ikke Tilsynet med Efterretningstjenesterne adgang til at orientere sig i den klassificerede beretning.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet ændrer lovudkastet, således at Tilsynet med Efterretningstjenesterne sikres en ret til indsigt i undersøgelseskommissionens klassificerede beretning, såfremt den udarbejdes.

2. KORT OM LOVUDKASTETS INDHOLD

I forlængelse af regeringsgrundlaget "Ansvar for Danmark" af 14. december 2022 foreslår regeringen med nærværende lovudkast at nedsætte en undersøgelseskommission, som skal undersøge forløbet vedrørende beslutningen om hjemsendelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste i august 2020. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der blev varetaget usaglige hensyn ved hjemsendelsen.

Det fremgår af udkastet, at der efter regeringens opfattelse gør sig helt særlige omstændigheder gældende i forbindelse med nedsættelsen af en undersøgelseskommission vedrørende efterretningstjenesternes forhold. Særligt hensynet til at beskytte klassificerede oplysninger, der vil kunne indgå i undersøgelsen, medfører behov for at etablere en undersøgelsesform, som på en række punkter afviger fra kommissioner nedsat efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner.

Regeringen lægger derfor op til, at rammerne for undersøgelseskommissionen tager afsæt i den undersøgelsesform, der blev benyttet ved Undersøgelseskommissionen om FE.¹ Dette indebærer, at undersøgelseskommissionens arbejde tilrettelægges og gennemføres på en måde som sikrer, at kendskabet til klassificerede oplysninger ikke udbreder mere end strengt nødvendigt samtidig med, at der skabes klarhed over de centrale forhold i det undersøgte forløb.

Det fremgår af lovudkastet, at resultaterne af undersøgelseskommissionens arbejde vil skulle offentliggøres i en beretning, som ikke indeholder informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand.

Hvis kommission vurderer, at det er nødvendigt for en tilstrækkelig redegørelse af forløbet at inddrage oplysninger, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand, kan kommissionen udarbejde yderligere en beretning. Denne beretning offentliggøres ikke, men afgives til justitsministeren, som giver Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne adgang til beretningen.

3. INSTITUTTES BEMÆRKNINGER

Forsvarets Efterretningstjeneste er Danmarks udenrigsefterretnings-tjeneste og militære efterretningstjeneste og varetager i den forbind-

¹ Lov nr. 1938 af 15. december 2020 om undersøgelse af visse forhold vedrørende Forsvarets Efterretningstjeneste.

else en vigtig opgave med at sikre Danmark og danske interesser over for forhold i udlandet. Opgavens omfang og de arbejdsmetoder, som efterretningstjenesten kan gøre brug af, skal holdes inden for rammerne af menneskerettighederne og de centrale retssikkerheds-garantier.

Efterretningstjenesten kan foretage meget intensive indgreb i rettighederne, og det er derfor nødvendigt, at der er en effektiv kontrol med efterretningstjenestens arbejde, så der er sikkerhed for og tillid til, at arbejdet foregår inden for de retlige rammer. Dette indebærer, at instanser, der fører kontrol og tilsyn med tjenesten, har den nødvendige viden om tjenestens arbejde.

Undersøgelseskommissionens arbejde vedrører forhold, som det efter instituttets vurdering er særligt nødvendigt, at såvel den parlamentariske kontrolinstans (Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenester) som tilsynsinstansen (Tilsynet med Efterretningstjenesterne) har kendskab til. Disse to instanser varetager begge hver især vigtige funktioner, da offentligheden sjældent kan få et indgående indblik i forholdene hos Forsvarets Efterretningstjeneste.

Institut for Menneskerettigheder anser det for positivt, at regeringen lægger op til, at undersøgelseskommissionens beretning skal offentliggøres, idet der er en væsentlig samfundsmæssig interesse i at kende til undersøgelsens konklusioner.

Instituttet anerkender endvidere, at hensynet til statens sikkerhed kan berettige til begrænsninger i offentlighedens adgang til informationer, som kan gøre det nødvendigt at udarbejde en klassificeret version af beretningen.

Imidlertid gør dette hensyn sig ikke gældende for Tilsynet med Efterretningstjenesterne, da alle tilsynets medlemmer er sikkerhedsgodkendt og er underlagt skærpet tavshedspligt. Der er dermed ingen risiko for skadevirkninger for efterretningstjenestens arbejde forbundet med at give tilsynet adgang til den klassificerede beretning.

Efter instituttets vurdering bør Tilsynet med Efterretningstjenesterne ligesom Folketingets udvalg få indsigt i den klassificerede beretning, da dette vil understøtte en effektiv kontrol med efterretningstjenestens arbejde. Instituttet finder, at der bør være en udtrykkelig hjemmel i lovudkastet, der sikrer tilsynets adgang til den klassificerede beretning.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet ændrer lovudkastet, således at Tilsynet med Efterretnings-tjenesterne sikres en ret til indsigt i undersøgelses-kommissionens klassificerede beretning, såfremt den udarbejdes.

Med venlig hilsen

Louise Holck

DIREKTØR